

Jacek Wójcicki

Cień złotych skrzydeł : polskie opcje napoleońskie w literaturze

Napis. Pismo poświęcone literaturze okolicznościowej i użytkowej 13, 3-5

2007

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Cień złotych skrzydeł. Polskie opcje napoleońskie w literaturze

W dniach 22–23 października 2007 roku, z okazji 200–lecia utworzenia Księstwa Warszawskiego (którego konstytucję Napoleon zatwierdził 22 lipca 1807 roku — ta data dzienna znacząco zaważy jeszcze na polskiej historii...), odbyła się dwudniowa konferencja naukowa, poświęcona różnym aspektom obecności motywów napoleońskich w literaturze i kulturze polskiej, zarówno wczesnodziewiętnastowiecznej, jak późniejszej, aż do czasów obecnych. Część jej plonu składa się na główny zrab niniejszego tomu „Napisu”.

Współorganizatorami konferencji były następujące instytucje i jednostki naukowe: Ośrodek Studiów Epoki Napoleońskiej Akademii Humanistycznej im. Aleksandra Gieysztor w Pułtusk, Muzeum Romantyzmu w Opinogórze, Pracownia Literatury Okolicznościowej i Użytkowej Instytutu Literatury Polskiej Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego oraz Zespół Badań Obszarów Trzecich Literatury przy Pracowni Literatury II Połowy XIX Wieku Instytutu Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk w Warszawie.

W poniedziałek 22 października 2007 roku obrady odbyły się w siedzibie gospodarza — Bibliotece Głównej Akademii Humanistycznej im. Aleksandra Gieysztor w Pułtusk, w Gabinetcie im. Wiktora i Juliusza Wiktora Gomulickich. Po oficjalnym otwarciu wygłoszono następujące referaty:

1. dr Ryszard Nowicki (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz), *Wizerunek Napoleona w świetle „Mowy hrabi Skórzewskiego” z 1809 r.* [referat odczytany przez organizatora];

2. dr Anna Łysiak-Łątkowska (Uniwersytet Gdański), *Opis epoki napoleońskiej w pamiętnikach Luizy Radziwiłłowej „Czterdzieści pięć lat mojego życia (1770 do 1815)”*;

3. dr Andrzej Nieuważny (Akademia Humanistyczna im. A. Gieysztor, Pułtusk), *Żywot męczennika, czyli Święta Helena po polsku*;

4. dr Dariusz Dybek (Uniwersytet Wrocławski), *Polak — obywatel nieba... Wójciecha Samina kazania z czasów kościuszkowskich i napoleońskich*;

5. dr Jacek Wójcicki (Instytut Badań Literackich PAN, Warszawa), *Postawy wobec Napoleona w poezji okolicznościowej środowiska akademików krakowskich*.

Po pierwszej części obrad odbyła się dyskusja. W części popołudniowej zaprezentowano wystąpienia:

6. dr Grzegorz Zając (Uniwersytet Jagielloński, Kraków), *Napoleońskie ślady w twórczości Kazimierza Brodzińskiego*;

7. dr Eligiusz Szymanis (Akademia Humanistyczna im. A. Gieysztora, Pułtusk), *Cienie legendy napoleońskiej w twórczości Adama Mickiewicza*;

8. mgr Natalia Lipszyc (Uniwersytet Warszawski), *Wątki napoleońskie w wybranych tekstach Jacka Kaczmarskiego — próba interpretacji „Somosiery” i „Karmanioli”*;

9. dr Agnieszka Kruszyńska (Akademia Humanistyczna im. A. Gieysztora, Pułtusk), *Napoleon Waldemara Łysiaka. Wybrane aspekty tworzenia postaci bohatera w „Szuaińskiej balladzie”*;

10. dr Lech Giemza (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II), *„Czarna” i „biała” legenda napoleońska. O powieści „Warunek” Eustachego Ryłskiego*.

Ożywiona dyskusja zakończyła również i tę część pierwszego dnia obrad.

Drugi dzień obrad (wtorek 23 października 2007) odbył się w Muzeum Romantyzmu w Opinogórze. Wygłoszono następujące referaty:

1. prof. dr hab. Marian Skrzypek (Instytut Filozofii i Socjologii PAN, Warszawa), *„Promemoria Bonaparcie” — antynapoleońska broszura Sylvain Maréchala*;

2. prof. dr hab. Zbigniew Chojnowski (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Olsztyn), *Napoleon i jego wojska w oczach Mazurów*;

3. dr Tomasz Ślęczka (Uniwersytet Wrocławski), *Rosja i jej mieszkańcy w oczach polskich jeńców wojennych XVI II i początków XIX wieku*;

4. dr Krzysztof Ostrowski (Akademia Humanistyczna im. A. Gieysztora, Pułtusk), *Napoleon w polskich lożach masońskich*.

Po dyskusji nad zaprezentowanymi wystąpieniami uczestnicy spotkania zwiedzili Muzeum Romantyzmu pod kierunkiem jego długoletniego dyrektora Janusza Królika, a następnie przez obecnego dyrektora Romana Kochanowicza zostali podjęci poczęstunkiem, podczas którego w miłej i koleżeńskiej atmosferze dokonano podsumowania i zamknięcia obrad. Uczestnicy konferencji podkreślali zarówno wagę poznawczą przedstawionych referatów, jak i sprawność organizacyjną i zyczliwość gospodarzy. Należy tu z wdzięcznością wspomnieć zarówno Dyрекję Ośrodka Studiów Epoki Napoleońskiej w osobie dra Krzysztofa Ostrowskiego, jak i Administrację tej jednostki

w osobie Pani Elżbiety Brengos, dzięki której staraniami pobyt grupy uczestników konferencji w Pultusku i Opinogórze był zorganizowany perfekcyjnie.

„O, roku ów!” — chciałoby się zawołać za wieszczem, mając na myśli rok 1807 — także pełen nadziei, jeszcze niezawiedzionych. Społeczeństwo polskie wprawdzie nie widziało wówczas zdarzeń tak spektakularnych jak zwycięstwa rodaków nad austriackimi najeźdźcami dwa lata później, ani tak powszechnie przejmujących serca i umysły jak Mickiewiczowski „rok urodzaju”, „rok wojny”, niestety także rok wielkiej klęski, słowem: 1812. Niemniej to właśnie dokładnie wtedy „bóg wojny” zstąpił na naszą ziemię... i od tego momentu w odniesieniu do naszego bytu narodowego i samoświadomości zaczęło się — co prawda nie „wszystko”, nie w takiej kosmicznej skali, jak pragnęli tego panegiryci, przypisujący Napoleonowi boską moc sprawczą, lecz niewątpliwie — bardzo wiele.

Zapraszamy serdecznie do lektury.